

Magyar nyelv és irodalom- fakultáció emelt (0022)

A magyar nyelv és irodalom fakultáció tantárgy tanítása és tanulása különösen alkalmas a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önazonosságot, felkelti a megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai és erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését. Kötelezettséget vállal a tanulók emelt szintű felkészítésére .

Célok és feladatok

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak. Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre. Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy fejlessze a különféle formában megjelenő (szóbeli, nyomtatott, elektronikus stb.) szövegek megértését, alkotását, a helyzetnek megfelelő kifejezés képességét, a különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatát, kiválasztását, újrendezését. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbözőségeiről.

A középiskolát végzettektől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét és mindezek minőségi alkalmazás szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben. (Ideértve a hangzó és írott szövegek mellett az

audiovizuális közlés és az információs társadalom különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készségszintű gyakorlati alkalmazását.)

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Értékközvetítő feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, a jelen és a jövő között. A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti azonosság és különbség megfogalmazásában, tiszteletében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megeremtődjék a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

Az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat.

Az irodalomtanítás feladata, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a megbeszélés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat. Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok mindenfajta szövegnek pontosabb értőivé válhatnak. Átélnéhetnek, megismerhetnének, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnének olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együtt érzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt.

Megtapasztalhatják, és alkotó módon megismerhetik a nyelv kifejező lehetőségeit, ezáltal az anyanyelv szépsége mellett az önkifejezés, a szóbeli és írásbeli problémamegoldás átélt élményével gazdagodhatnak. Megszerezhetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja. Megismerhetnének más alternatívát a tömegkultúra (populáris regiszter) mellett, vagy éppen a tömegkultúra jelenségeinek differenciáltabb befogadására, alkalmazására lesznek képesek. Igényesebbé válhatnak abban, hogyan tegyenek föl kérdéseket,

mennyire mélyen és pontosan fogalmazzanak meg problémákat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. A fogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgy tehát nem a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez. Az emberi kapcsolatok mikor történéseinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése fejleszti a szociális érzékenységet, az irodalmi művek révén megismert különféle alkatok, magatartásformák pedig támogatják az erkölcsi ítélőképességet. Az értékkeresés, az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módot ad az együttérzés, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez.

A nyelvi, irodalmi tanulmányaik révén a tanulók képessé válnak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Mindez hatékonyan támogatja nyelvi és kulturális kötődések alakulását, megerősödését.

Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákokat sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez, ezáltal is támogatva a saját életükkel, további tanulmányaikkal, pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja, hogy a tanulók éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható.

A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen osztályszociális érdekeltségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát

mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére.

A tantárgy azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentősen alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálta lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása. Így a magyar nyelv és irodalom kiemelt befogadó tantárgya a könyvtárhasználat tanításának.

A tanterv az érettségi kategóriáinak megfelelően tartalmazza a tananyagot (Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra) – a tanárnak szabad kezét biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához.

A fogalmi rendszer

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Ahogyan e tanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, a magyar nyelv és irodalom műveltségterület, tantárgy is – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a kulcsfogalmakat, amelyek lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez. A kerettanterv nyelv- és irodalom-felfogásával összhangban a tantárgya kulcsfogalmai a következők: nyelv, nyelvi rendszer, nyelvhasználat, magyar nyelv, kommunikáció, szóbeliség és írásbeliség, beszélő, szöveg, nyelvi norma, jelentés, stílus, irodalom, irodalmiság, fikció, nyelvi konstrukció, befogadó, hatás és értelmezés, szerző, elbeszélő, lírai én, hagyomány, motívum, műnem, műfaj, esztétikai minőségek.

E kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. Az egyedi fogalmi ismeretek, az egy-egy konkrét nyelvi, irodalmi témához kötődő fogalomhasználat jelentőségét is elsősorban az határozza meg, hogy elősegítik-e a kulcsfogalmak megértését, illetve megfelelő élmény- és ismeretanyagot biztosítanak-e az adaptív

tudást hordozó kulcsfogalmak alkalmazni tudásához. A kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban szükségszerűen újra és újra megjelennek irodalmi alkotások, szövegek, nyelvi jelenségek, poétikai, nyelvtani és más ismeretek értelmezésekor. Képesek a tanulásban, a jelenségek leírásában először rendezetlen halmazként megjelenő konkrét fogalmakat, tényeket struktúrákká, fogalmi hálókká rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is. Tipikusan ilyen például az irodalmiság kulcsfogalma, amely egyúttal magában foglalja az irodalmiság több szempontból változó jellegét is (pl. történetiségében, kultúrákhoz, befogadói rétegekhez kötődve). Mind az irodalmi, mint a nyelvi fogalmakat kulcsfogalomként összegzi a nyelvi konstrukció, amely – többek között – kapcsolódik a befogadóhoz, a hatáshoz és értelmezéshez, de beleértődik a retorika fogalomrendszere is. Kulcsfogalomként jelöli meg a tanterv a szöveget is. A nyelvi-irodalmi képzésben a szöveg jelentésmezőjének gazdagságát jelzi a vele összefüggésben álló tantervi fogalmak sűrű hálózata (vö. pl. kontextuális jelentés, szövegmondat, témahálózat, szövegtípus, előre- és visszautalás, kohézió).

A tantárgy kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E gazdag jelentésmezővel rendelkező fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt/het testet. A fogalmi gondolkodás fejlesztésének természetesen nem a fogalmak definiálása a cél, hanem a megértés.

Tantárgyközi nevelés

A magyar nyelv és irodalom fakultáció tanterve érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi révén magától értetődően járul hozzá a lelki-érzelmi nevelődéshez. Ez pedig különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeret, a valóságismeret, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgyunk tehát nem a kevésbé a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez.

A környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Érdemes tehát e szövegtípusok közül a környezeti hatásokkal, az

ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával foglalkozókat előnyben részesíteni. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen összetársadalmi érdekeltégű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A fogyasztóvédelemre, a kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámnyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére. Mindebben számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadásaira. A tantárgyunk az öncélú, és serdülőkorban esetenként státuszértékű fogyasztás ellensúlyozására az irodalmi alkotások élményével, megbeszélésével másféle értékeket is felmutat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy alkalmas arra, hogy a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtsen, ellensúlyt tartva a létező ifjúsági szubkulturáknak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a szövegértési és szövegalkotási képességek, a kulturált nyelvi magatartás fejlesztésével járul hozzá a lehetséges pályaválasztási irány megtalálásához. Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákok sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez és ezáltal is támogatva a pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A tanórai tevékenységek fent kifejtett átfogó céljait, illetve a hosszabb távon érvényesülő hatások elérését megfogalmazó célok a tanítási-tanulási folyamatban konkretizálódnak, azaz az egyes időbeli szakaszoknak (évfolyamoknak) is megvannak a maguk sajátos céljai és feladatai. E célokat fogalmazzák meg az egyes évfolyamok előtt közölt célok és feladatok, azaz fejlesztési követelmények.

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltséget közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás, a kiemelt fejlesztési területek eredményességének) vizsgálata. A tantárgy rendkívül változatos tanári közvetítésmódot, illetve tanulói tevékenységformákat tesz lehetővé, így a tanári értékelés eljárásai is változatosak, többféle szempontot ötvözőek lehetnek. A kerettantervben a továbbhaladás feltételei című fejezet

évfolyamonként közli azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük.

Az értékelési alkalmak (pl. évközi dolgozatok, projektmunkák, szóbeli prezentációk) megtervezése, az értékelt teljesítmények jellegének, valamint az értékelési kritériumoknak a világos, egyértelmű, következetes közlése a tanár feladata.

Az értékelés jellegét, tartalmi kritériumait alapvetően meghatározza, hogy fejlesztő vagy szummatív (összegző, egy-egy folyamatot lezáró) típusú értékelésről van-e szó. A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. E folyamatos értékelői magatartás egyik lehetősége a fejlesztő értékelés, amely ígéretes eljárás a tanulók motiválására, önismeretük, feladattudatuk erősítésére. A fejlesztő értékelés általában személyre szóló, ugyanakkor tárgyyszerű, hiszen az adott tanulói teljesítmény konkrét összetevőre (erényei, hiányosságaira, a továbblépés lehetőségeire) összpontosít. Formája gyakran szóbeli kommentár, a tanuló teljesítményeihez fűzött írásos megjegyzés. „Üzenete” tehát nem a minősítés, hanem a tanuló fejlődésének segítése. Hatásának érvényesülésében fontos a következetes, érzelmileg elfogadó, bátorító tanári hozzáállás.

Az értékelés főbb szempontjai

A tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyag tartalmakat (pl. ismereteket, fogalmakat, összefüggéseket, szövegfeldolgozási eljárásokat, memoritereket, nyelvi normákat).

Mennyire funkcionálisan, illetve mennyire önállóan tudja a fent részletezett tananyag tartalmakat alkalmazni feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésfeltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalás kialakításában

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre (pl. a tanult, megértett fogalmak indokolt, önálló használatára; különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására; következtések, értelmezések indoklására; érvek felkutatására és rendszerezésére; véleményének megfogalmazására szóban és írásban, különböző műfajokban (pl. hozzászólás, kiselőadás, kommentár, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában, projektmunkában, múzeumi és könyvtári órákon, közös értékelésben, vitákban, értelmezésekben, drámajátékban)

A feladathelyzettel és magával a feladattal összhangban lévő konkrét értékelési kritériumok (pl. a tartalmi kifejtés minősége, megfelelő szókincs, szóhasználat, világos szerkezet, helytálló megállapítás, helyesírás, szövegű előadás) megállapítása és előzetes közlése általában növeli a követelmények elfogadását, így az értékelés hitelességét is.

A tanulói teljesítmények értékelésének lehetőségei

A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanórai tanulói tevékenységek szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet, így például:

szövegek, jelenségek, problémák írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése adott témakörben adott vagy önállóan választott szempont alapján;

írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorrészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján;
kiselőadás, önálló anyaggyűjtés előadása (adott és/vagy a tanuló által választott szempontokkal, adott időkeretben);
szituációs játékok (történetek, jelenetek, improvizációk) eljátszása;
vitaszituációkban való részvétel;

művek, műrészletek (memoriterek) előadása;

évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége, a fogalomhasználat minősége) minősítés céljából; tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak, a minősítés és a tanári folyamat kontrollja céljából; projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli,

írásbeli értékelése; belső és külső vizsgák, amelyek a művelődési anyag súlyponti szempontjait és követelményrendszerét mérik, az ellenőrzés, a minősítés és a tanítási kontroll.

A fakultációs képzés célja a tanulók emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítése, az alapórákban az alapvetően a középszintű vizsgára való felkészülés során megszerzett ismeretek elmélyítése és az emelt szintű érettségi vizsga követelményeinek megfelelő kibővítése, a vizsga eredményes letételéhez szükséges kompetenciák **fejlesztése**.

A középiskolai emelt szintű érettségire felkészítő *tanítás* az általános iskolai ismeretekre, a középiskolai középszintű érettségi vizsgára felkészítő képzésre alapoz .

Tantárgy	Éves óraszámok évfolyamonként				
	8.	9.	10.	11.	12.
Magyar Nyelv és irodalom fakultáció	-	-	-	72	62

11. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Témakörök (óraszám)	Tartalom	Tevlkenységek
<p>Az antikvitás irodalma mint irodalmi, társ- és képzőművészeti kód és asszociációs bázis (7)</p>	<p>A korszak irodalmának áttekintése (ismétlés) Hasonlóságok, párhuzamosságok, a felidézés különböző formái illetve tudatos eltérések, anakronizmusok az antikvitáshoz kapcsolható művekben (irodalom, társművészetek, képzőművészet). Archetípusok, archetipikus helyzetek, (motívumok, témák az antikvitáshoz kapcsolható művekben (irodalom, társművészetek, képzőművészet; pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makro-kozmosz, felnőtt-gyermek, férfi- nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).</p>	<p>a felidézés különböző formái illetve tudatos eltérések, anakronizmusok az antikvitáshoz felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése Egy-egy szépirodalmi mű motívumainak továbbélése - bizonyítás példákkal Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.</p>
<p>A Biblia mint irodalmi, társ- és képzőművészeti kód és asszociációs bázis (7)</p>	<p>A bibliai irodalom jellemzőinek (műfajok, fogalmak stb.) áttekintése (ismétlés) Hasonlóságok, párhuzamosságok, a felidézés különböző formái illetve tudatos eltérések, anakronizmusok a Bibliához kapcsolható művekben (irodalom, társművészetek, képzőművészet).</p>	<p>Műveket összekötő motivikus összefüggések felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése Egy-egy szépirodalmi mű motívumainak továbbélése-bizonyítás példákkal. Az intertextualitás egy-egy</p>

	<p>Archetípusok, archetipikushelyzetek, (motívumok, témák a Bibliához kapcsolható művekben (irodalom, társzművészetek, képzőművészet; pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makro-kozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).</p>	<p>példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.</p>
<p>Ember és nyelv, kommunikáció (9)</p>	<p>A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer. Társadalmak és kultúrák jelrendszereinek történeti eltérései (egy-két jelenség, példa — a folklór, az utca, az elektronikus kommunikáció jelrendszere).</p>	<p>A nyelvi változás különböző (diakron, szinkron) formáinak és összefüggéseinek bemutatása példákkal. A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkénti eltéréseinek bemutatása példák alapján. A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció különbségeinek felismerése és összehasonlítása.</p>
<p>Világirodalom, a Magyar és a világirodalom története (22)</p>	<p>Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, avantgárd és a 20. század első fele — a tanult ismeretek felelevenítése, mélyítése, kiegészítése Jellegetes, valamely stílustörténeti, eszmetörténeti jellemzőt felmutató művek a korszakok irodalmából. Azonos műfajba tartozó művek feldolgozása a korszakok irodalmából.</p>	<p>Korszakonként legalább két-két mű bemutatása. Művek értelmezése - pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások, a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú</p>

		összevetése, történeti változásának vizsgálata. Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változásának bemutatása hosszabb- rövidebb történeti folyamatban
A magyar nyelv története (9)	Az ősmagyar, az ómagyar, középmagyar korszak, az újmagyar kor. A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, jövevényszók, nemzetközi műveltségű szók, idegen szavak. Az egységes írott nyelvi norma kialakulása. A nyelvművelés szerepe az új nyelvi fejlemények, jelenségek értelmezésében	A nyelvtörténeti korszakokat jellemző változások néhány példája a hangrendszerből, anyelvtani rendszerből; a nyelvtörténeti korszakok bemutatása. Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggésének feltárása, anyagi és szellemi műveltség megjelenése a szókészletben – néhány példával. Néhány szöveg bemutatása a régi magyar irodalom köréből (pl. Pázmány Péter, Mikes Kelemen). A mai nyelvműveléshez kapcsolódó kérdések problémacentrikus, árnyalt bemutatása választott nyelvi anyag tükrében.
Az irodalom határterületei (9)	„Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája a megismert korszakokban és a kortárs irodalomban. Irodalmi alkotások megjelenítése más művészeti ágakban, médiumokon (színház, film, internet stb.) Irodalmi témák, motívumok, az irodalomban is kifejezésre jutó tartalmak megjelenítése más kifejezési formákban (dalszöveg, képregény, film stb.)	„Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának bemutatása egy korszakban. Egy irodalmi alkotás összevetése más művészeti ágban, médiumon való megjelenítésével.
A nyelvi szintek (7)	A tanult leíró nyelvtani ismeretek felidézése, rendszerezése, kiegészítése.	A magyar nyelvi rendszer bemutatása valamely leíró

	Leíró grammatikai modellek a magyar nyelvi rendszer értelmezése	modell alapján vagy modellek összevetésével.
Év végi rendszerezés (2)		

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének hagyományos formái (írásbeli számonkérés, szóbeli felelet) mellett jelentős szerepet kap az egyéni és csoportos munkaformákban mutatott teljesítmény, illetve az így létrehozott produktumok értékelése. Az értékelés nem szorítkozik kizárólag az érdemjegyek adására, számos más formáját is alkalmazzuk (pl. tanári visszajelzés, megbeszélés, kérdések, rávezetés, tanulói önértékelés, a társak értékelése, csoportmegbeszélés, portfólió, feljegyzések — írásos visszajelzés —, tanulói naplók stb.).

12. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Témakörök	Tartalom	Tevékenységek
-----------	----------	---------------

(óraszám)		
<p>Világirodalom, a magyar és a világirodalom története</p> <p>(13)</p>	<p>A 20. század második fele és a kortárs irodalom — a tanult ismeretek felelevenítése, mélyítése, kiegészítése</p> <p>Jellegzetes, valamely stílustörténeti, eszmetörténeti jellemzőt felmutató művek a korszakok irodalmából.</p> <p>Azonos műfajba tartozó művek</p> <p>feldolgozása a korszakok</p>	<p>Korszakonként legalább két-két mű bemutatása.</p> <p>Művek értelmezése - pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások, a korszak</p>

irodalmából.

szellemi irányzataival, a

korstílussal való

összefüggésben is.

Különböző korokban

keletkezett, azonos

műfajú alkotások poétikai

szempontú összevetése,

történeti változásának

vizsgálata.

Egy-egy műfaj, poétikai

sajátosság változásának

		bemutatása hosszabb-
--	--	----------------------

		rövidebb történeti folyamatban
--	--	-----------------------------------

Nyelv és társadalom (9)	A tanult nyelvi ismeretek felidézése, rendszerezése, kiegészítése. A rétegnyelvi szótárak	Legalább egy nyelvjárástípus főbb jellemzői. A nyelvi rétegződés példáinak bemutatása a mai magyar nyelvben
--------------------------------	--	---

Irodalomtörténeti	Magyar irodalom-	Az irodalom, az
-------------------	------------------	-----------------

<p>rendszerzés</p> <p>(9)</p>	<p>/művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője.</p> <p>Azonosság és változás az irodalomban (pl. kifejezésmódok, témák, hőtípusok változásai; irányzatok, programok).</p>	<p>irodalmisság történetileg változó hagyományának bemutatása néhány példával.</p>
<p>Stílus és jelentés; a retorika alapjai</p> <p>(10)</p>	<p>A tanult nyelvi ismeretek felidézése, rendszerzése, kiegészítése.</p> <p>A jelentés fogalmi megközelítései:</p>	<p>Stílusvariánsok nyelvi-nyelvtani elemzése és alkalmazása.</p> <p>Hangzó szövegek elemzése,</p>

szóelemek (grammatikai jelentés),

összehasonlítása.

lexémák (szótári szavak),

A jelentésrétegek

szó szerkezetek (grammatikai

feltárása,

viszonyok) jelentése, állandósult

szókapcsolatok, szóértékű nyelvi

megfogalmazása

elemek jelentésviszonyai.

irodalmi és nem irodalmi

Nyelv, beszéd, szöveg és stílus

szövegekben (aktuális

tagolás, új közlések,

összefüggése, a stílusérték fogalma,

implikációk, kontextusok

	<p>a konnotatív és a denotatív jelentéssel összefüggésben is.</p> <p>A szójelentés változásai.</p> <p>Néhány történeti értékű és jelenkori szóbeli beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása.</p>	<p>stb.</p>
<p>Az emelt és középszintű tételek áttekintése</p> <p>(18)</p>	<p>Felkészülés az emelt illetve a középszintű vizsga adott évben meghirdetett szóbeli tételeiből.</p>	<p>Tételkidolgozás, bemutató</p>
<p>Év végi rendszerezés</p>		

--	--	--

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének hagyományos formái (írásbeli számonkérés, szóbeli felelet) mellett jelentős szerepet kap az egyéni és csoportos munkaformákban mutatott teljesítmény, illetve az így létrehozott produktumok értékelése. Az értékelés nem szorítkozik kizárólag az érdemjegyek adására, számos más formáját is alkalmazzuk (pl. tanári visszajelzés, megbeszélés, kérdések, rávezetés, tanulói önértékelés, a társak értékelése, csoportmegbeszélés, portfólió, feljegyzések — írásos visszajelzés —, tanulói naplók stb.).

11. évfolyam

Évi 72 óra (heti 2 óra)

Óra	Tematikai egység, fejlesztési követelmény
1.	Szövegértési felmérő
2.	Fogalmazási felmérő

3.	Magyar nyelvi felmérő
4.	Magyar irodalmi felmérő
5.	Kommunikáció

6.	Kommunikáció
7.	Szövegértési gyakorlatok a Kommunikáció témakörből
8.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a betűrend)
9.	Irodalmi témakör: Életművek
10.	Irodalmi témakör: Életművek
11.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből
12.	Szóbeli feleletek a Kommunikáció és az irodalmi témakörből
13.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a szótárhasználat)
14.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: a szövegszerkesztés menete

15.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: a szövegszerkesztés menete
16.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: a szövegszerkesztés menete
17.	A nyelvi szintek
18.	A nyelvi szintek
19.	Szövegértési gyakorlatok A nyelvi szintek témakörből
20.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a kiejtés szerinti írásmód)
21.	Irodalmi témakör: Életművek
22.	Irodalmi témakör: Életművek
23.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből
24.	Szóbeli feleletek A nyelvi szintek és az irodalmi témakörből
25.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a szóelemző írásmód)
26.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok
27.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok

28.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok
29.	A szöveg
30.	A szöveg
31.	Szövegértési gyakorlatok A szöveg témakörből
32.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a hagyományos írásmód)
33.	Irodalmi témakör: Portrék
34.	Irodalmi témakör: Portrék
35.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből
36.	Szóbeli feleletek A szöveg és az irodalmi témakörből
37.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: az egyszerűsítő írásmód)
38.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: műelemző esszé
39.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: műelemző esszé
40.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: műelemző esszé

41.	A retorika alapjai
42.	A retorika alapjai
43.	Szövegértési gyakorlatok A retorika alapjai témakörből
44.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a különírás és az egybeírás)
45.	Irodalmi témakör: Látásmódok
46.	Irodalmi témakör: Látásmódok
47.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből
48.	Szóbeli feleletek A retorika alapjai és az irodalmi témakörből
49.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a különírás és az egybeírás)
50.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás
51.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás
52.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás
53.	Stílus és jelentés

54.	Stílus és jelentés
55.	Szövegértési gyakorlatok a Stílus és jelentés témakörből
56.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a kezdőbetű)
57.	Irodalmi témakör: Színház- és drámatörténet
58.	Irodalmi témakör: Színház- és drámatörténet
59.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből
60.	Szóbeli feleletek a Stílus és jelentés és az irodalmi témakörből
61.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a kezdőbetű)
62.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: összehasonlító elemzés
63.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: összehasonlító elemzés

64.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: összehasonlító elemzés
65.	Próbaérettségi (műveltségi feladatsor)

66.	Próbaérettségi (műveltségi feladatsor)
67.	Próbaérettségi (fogalmazás)
68.	Próbaérettségi (fogalmazás)
69.	Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet)
70.	Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet)
71.	Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet)
72.	Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet)

12. évfolyam

Évi 62 óra (heti 2 óra)

Óra	Tematikai egység ,fejlesztési követelmény
1.	Szövegértési felmérő

2.	Szövegértési felmérő
3.	Fogalmazási felmérő
4.	Fogalmazási felmérő
5.	Magyar nyelvi felmérő
6.	Magyar nyelvi felmérő
7.	Magyar irodalmi felmérő
8.	Magyar irodalmi felmérő
9.	Ember és nyelv
10.	Ember és nyelv
11.	Szövegértési gyakorlatok az Ember és nyelv témakörből
12.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: az idegen szavak)
13.	Irodalmi témakör: Világirodalom
14.	Irodalmi témakör: Világirodalom

15.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből
16.	Szóbeli feleletek az Ember és nyelv és az irodalmi témakörből
17.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: az elválasztás)
18.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok
19.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok
20.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok
21.	A magyar nyelv története
22.	A magyar nyelv története
23.	Szövegértési gyakorlatok A magyar nyelv története témakörből
24.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: az írásjelek)
25.	Irodalmi témakör: A kortárs irodalomból
26.	Irodalmi témakör: A kortárs irodalomból
27.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből

28.	Szóbeli feleletek A magyar nyelv története és az irodalmi témakörből
29.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a keltezés és a rövidítések)
30.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás
31.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás
32.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás
33.	Nyelv és társadalom
34.	Nyelv és társadalom
35.	Szövegértési gyakorlatok a Nyelv és társadalom témakörből
36.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: komplex hibajavítás)
37.	Irodalmi témakör: Az irodalom határterületei
38.	Irodalmi témakör: Az irodalom határterületei
39.	Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből
40.	Szóbeli feleletek a Nyelv és társadalom és az irodalmi témakörből

41.	Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: stílus és helyesírás)
42.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: esszé
43.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: esszé
44.	Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: esszé
45.	Próbaérettségi (szövegértési feladatsor)
46.	Próbaérettségi (szövegértési feladatsor)
47.	Próbaérettségi (műveltségi feladatsor)
48.	Próbaérettségi (műveltségi feladatsor)
49.	Próbaérettségi (fogalmazás)
50.	Próbaérettségi (fogalmazás)
51.	Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet)
52.	Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet)
53.	Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet)

54.	Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet)
55.	Próbaérettségi (szövegértési feladatsor)
56.	Próbaérettségi (szövegértési feladatsor)
57.	Próbaérettségi (műveltségi feladatsor)
58-62.	Összefoglalás

Alaptankönyv:

Antalné Szabó Ágnes–Hódi Gyuláné–Raátz Judit: *Magyar nyelv és irodalom. Érettségi feladatgyűjtemény.*

Nemzeti Tankönyvkiadó 2005.

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Tankönyv a 11–12. évfolyam számára.* Készülünk az érettségire. Nemzeti Tankönyvkiadó, 140–180. oldal (tételvázlatok, szövegértési gyakorlatok)

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Munkafüzet a 12. évfolyam számára.* Készülünk az érettségire. Nemzeti Tankönyvkiadó, 89–144. oldal

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Feladatlap a 12. évfolyam számára.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 15–30. oldal

Ajánlott irodalom a szövegértési és fogalmazási gyakorlatokhoz, továbbá a magyar nyelvi témakörökhöz:

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció 5–12. osztály. Tankönyvek, munkafüzetek,*

feladatlapok. Nemzeti Tankönyvkiadó

Langer Katalin–Raátz Judit: *Üzleti kommunikáció.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 1999.

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Feladatgyűjtemény. Leíró magyar nyelvtan* (hangok, szóelemek, szóalkotásmódok, szavak, szókinés, szószerkezetek, mondatok). Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Feladatgyűjtemény. Szövegértés és szövegalkotás* (a kommunikáció alapjai, szövegértés, szövegalkotás). Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.

Fogalmazáscímek:

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció 5–12. évfolyam. Tanári kézikönyvek.* Nemzeti Tankönyvkiadó

Ajánlott irodalom a helyesírás folyamatos órai és otthoni gyakorlásához:

Antalné Szabó Ágnes: *Hogyan írom?* Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.

Antalné Szabó Ágnes: *Írás – kultúra – felelősség. Simonyi Zsigmond helyesírási verseny 2000–2001.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001. (helyesírási feladatlapok, tollbamondásszövegek)

Antalné Szabó Ágnes: *Helyesírásunk öröksége. Simonyi Zsigmond helyesírási verseny 2002–2003.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004. (helyesírási feladatlapok, tollbamondásszövegek)

Antalné Szabó Ágnes: *Helyesírási tudáspróbák. Simonyi Zsigmond helyesírási verseny 2003–2005.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 2005. (helyesírási feladatlapok, tollbamondásszövegek)